

Hogere beroepen: minder lichamelijke belasting, meer werkdruk

Hoe belastend is werken?

Lichamelijke en psychische belasting op het werk kunnen de oorzaak zijn van gezondheidsklachten en kunnen in de ergste gevallen leiden tot arbeidsuitval. Met name de psychische belasting neemt de laatste tijd voortdurend toe.

Werkbelasting kan op den duur leiden tot gezondheidsklachten en de oorzaak zijn van ziekteverzuim en, in het ergste geval, arbeidsongeschiktheid. Terugdringing van de arbeidsbelasting kan dan ook de werkgebonden gezondheidsklachten en daarmee de maatschappelijke kosten rondom ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid verminderen.

Lichamelijke arbeidsbelasting is primair verantwoordelijk voor, bijvoorbeeld, het ontstaan van aandoeningen aan de rug. Psychische belasting beïnvloedt zowel de lichamelijke als de geestelijke gezondheid ongunstig. Bekende voorbeelden van lichamelijke klachten, die voortkomen uit psychische belasting, zijn een verhoogde bloeddruk en hart- en vaatziekten. De belangrijkste psychische ziekten zijn overspanning en depressie.

Stank en vuile handen

In 1997 deed een op de vijf personen met betaald werk van twaalf uur of meer per week regelmatig lichamenlijk zwaar werk. In de landbouw en visserij en de bouwnijverheid werd het vaakst lichamenlijk zwaar werk gedaan. Twee van de vijf mensen die werkzaam waren in deze bedrijfstakken deden regelmatig lichamenlijk zwaar werk. Maar ook in de horeca en in de gezondheids- en welzijnszorg werd veel lichamenlijk zwaar werk gedaan.

Twee van de vijf werkenden in de industrie werkten regelmatig in een lawaaiige omgeving. In de landbouw en visserij, de industrie en de bouwnijverheid deden veel mensen werk waarbij ze vuile handen, kleren of haren krijgen of waarbij ze vuile stoffen inademen. Minder mensen hadden te maken met stank in de werkomgeving (negen procent) of doen gevaarlijk werk (vijf procent).

Stank in de werkomgeving kwam het vaakst

voor in de landbouw en visserij, terwijl in de bouwnijverheid de werkomstandigheden het vaakst gevaar met zich meebrachten. Naarmate het niveau van het uitgeoefende beroep hoger was, stonden minder mensen regelmatig bloot aan deze vormen van belasting.

Taakautonomie

Bij psychische belasting wordt vaak een onderscheid gemaakt tussen werkdruk en de mogelijkheden om de werkzaamheden naar eigen inzicht in te richten, ook wel controlemogelijkheden genoemd. De achterliggende gedachte is dat een relatief hoge werkdruk en relatief beperkte controlemogelijkheden tot werkstress kunnen leiden, die schadelijk kan zijn voor de gezondheid.

In het *Permanent Onderzoek Leefsituatie* van 1997 zijn twee indicatoren van werkdruk opgenomen: werken in een hoog tempo en werken onder hoge tijdsdruk. De controlemogelijkheden hebben enerzijds betrekking op taakautonomie en anderzijds op vaardigheidsmogelijkheden. Taakautonomie staat voor de mate waarin personen zeggenschap en verantwoordelijkheid hebben over de eigen werkzaamheden. Met vaardigheidsmogelijkheden wordt bedoeld in hoeverre personen in staat zijn om specifieke vaardigheden in het werk te gebruiken en verder te ontwikkelen.

Eentonig werk

Uit het Leefsituatie-onderzoek blijkt dat tussen 1994 en 1997 het aantal werkenden dat van mening is dat het werktempo hoog ligt is gestegen van 38 naar 43 procent. Het werken in een hoog tempo en het werken onder hoge tijdsdruk komen meer voor naarmate het niveau van het uitgeoefende werk hoger is. Zo zei in 1997 meer dan de helft van werken-

den met een beroep op hoger of wetenschappelijk niveau regelmatig in een hoog tempo te werken.

De bedrijfstakken met verhoudingsgewijs veel mensen die in een hoog tempo en onder hoge tijdsdruk werken, waren de gezondheids- en welzijnszorg, het onderwijs, de zakelijke dienstverlening en de horeca. Bij financiële instellingen was weliswaar het werktempo hoog, maar niet de tijdsdruk. In de bedrijfstak vervoer en communicatie en de bouwnijverheid was de situatie juist andersom.

Indien wordt gekeken naar de mogelijkheden om het werk naar eigen inzicht in te richten, valt op dat in de bedrijfstakken vervoer en communicatie, horeca en de gezondheids- en welzijnszorg de omstandigheden minder gunstig waren. Daarnaast gaven verhoudingsgewijs veel werknemers in de eerste twee bedrijfstakken aan dat ze het werk eentonig vonden.

Myra Wieling

Werken onder tijdsdruk

